

Sygn. akt VIII Gz 202/13

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Sałamaj

Sędziowie: (del.)SR Patrycja Baranowska

SO Agnieszka Górka (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2014 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Gminy G. – Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w G.

z udziałem A. G.

o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu na rzecz następcy prawnego

na skutek zażalenia uczestnika na postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 26 kwietnia 2013 roku, sygn. akt V GCo 41/13

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że nadać klauzulę wykonalności tytułowi wykonawczemu – prawomocnemu nakazowi zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 11 grudnia 1996 r., sygn. akt V Ng 1352/96 przeciwko dłużnikowi A. G. z zastrzeżeniem prawa powoływania się przez dłużnika w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po J. G.;

II. zasądzić od Gminy G. – Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w G. W.. na rzecz A. G. kwotę 107 zł (stu siedmiu złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Wierzyciel Gmina G. – Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w G. wniosła o nadanie nakazowi zapłaty z dnia 11 grudnia 1996 r., wydanego przez Sąd Rejonowy w Gorzowie W.. wobec J. G. klauzuli wykonalności przeciwko A. G. w części dotyczącej należności głównej, odsetek, kosztów procesu oraz kosztów postępowań egzekucyjnych oraz zasądzenie od dłużnika na rzecz wierzyciela kosztów w postępowaniu klauzulowym.

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Gorzowie W.. uwzględnił wniosek wierzyciela w całości i zasądził do A. G. na jego rzecz kwotę 110 zł tytułem kosztów postępowania.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy w Gorzowie W.. powołał się na wydany w dniu 11 grudnia 1996 r. przeciwko dłużniczce J. G. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. akt V Ng 1352/96), który uprawomocnił się i został opatrzony sądową klauzulą wykonalności. Wskazując na brzmienie art. 788 § 1 k.p.c. i art. 779 § 2 k.p.c. Sąd uznał, że wierzyciel wykazał, że spadek po zmarłej J. G. nabył syn A. G. (postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie W..

z dnia 23 listopada 2012 r. sygn. akt I Ns 406/12 - k. 7). Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania stanowił art. 770 k.p.c.

Uczestnik wywiódł zażalenie na powyższe postanowienie wnosząc o jego zmianę poprzez ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego do wartości czynnej masy spadkowej po J. G., ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gorzowie W.. oraz o zasądzenie od wierzyciela kosztów postępowania zażaleniowego.

Zaskarżonemu orzeczeniu uczestnik zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego – art. 788 i 792 k.p.c. poprzez nadanie klauzuli wykonalności przeciwko A. G., na którego przeszło zobowiązanie dłużniczki, bez ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego do wartości czynnej masy spadkowej po J. G..

W uzasadnieniu skarżący przyznał, że J. G. była dłużnikiem Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w G. W.. oraz że spadek po dłużniczce nabył w całości uczestnik A. G.. Podniósł, że w chwili otwarcia spadku był małoletni, w związku z czym pomimo braku zaznaczenia tej kwestii w postanowieniu o stwierdzenia nabycia spadku należało przyjąć, że spadkobierca nabyła spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Tym samym odpowiada on tylko do wysokości czynnej spadku (art. 1015 § 2 k.c. i 1031 § 2 k.c.). Z tego względu Sąd Rejonowy winien ograniczyć odpowiedzialność spadkobiercy po J. G. do wysokości czynnej spadku, zgodnie z treścią art. 792 k.p.c. W ocenie skarżącego zastrzeżenie powinno być zamieszczone z urzędu zawsze gdy ograniczona odpowiedzialność następcy prawnego została ujawniona w toku postępowania klauzulowego, niezależnie od tego czy wynika z akt sprawy, wniosku wierzyciela i dołączonych do niego dokumentów czy też charakteru zobowiązania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że skarżący nie kwestionował zaistnienia podstaw do zaopatrzenia tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 11 grudnia 1996 r. w klauzulę wykonalności na rzecz następcy prawnego na podstawie art. 788 k.p.c. Zarzucił co prawda Sądowi Rejonowemu naruszenie powyższego przepisu, niemniej nie podważał zaistnienia żadnej z przesłanek w nim określonych. Przyznał przy tym, że jest spadkobiercą dłużnika. Z tego względu zaskarżone orzeczenie w zakresie dotyczącym uwzględnienia wniosku wierzyciela jest prawidłowe i w związku z treścią uzasadnienia zarzutów, granicami zaskarżenia jego zasadność w kontekście przesłanek z art. 788 k.p.c. nie podlega dalszemu badaniu.

Skarżący zarzucał jednak, że Sąd I instancji nie uwzględnił ograniczenia odpowiedzialności następcy prawnego i nie zastrzegł stosownie do brzmienia art. 792 k.p.c. prawa do powoływania się przez uczestnika na tą okoliczność. Zarzuty w tym zakresie okazały się zasadne.

Przed wszystkim zauważyć trzeba, że tytuł egzekucyjny powinien jednoznacznie określać wszystkie elementy związane z zakresem uprawnień wierzyciela i obowiązków dłużnika. Dlatego jeżeli następca ponosi odpowiedzialność tylko z określonych przedmiotów albo do wysokości ich wartości, należy w klauzuli wykonalności, stosownie do art. 792 k.p.c., zastrzec mu prawo powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność, o ile prawo to nie jest zastrzeżone już w tytule egzekucyjnym. Art. 792 k.p.c. dotyczy zarówno przypadków następstwa prawnego pod tytułem ogólnym, jak i szczególnym. Ograniczenie odpowiedzialności wynika z przepisów prawa materialnego, może być to ograniczenie co do wysokości odpowiedzialności, jak również do niektórych przedmiotów lub praw. Istotnym jest, że orzeczenie o ograniczeniu jest obligatoryjne i sąd powinien o nim orzec nawet bez wniosku, z urzędu, jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy. Brak orzeczenia o ograniczeniu, jako uchybienie procesowe, daje podstawę do jego zaskarżenia w drodze zażalenia. Następca dłużnika może także domagać się wzmianki o ograniczeniu odpowiedzialności w zażaleniu przeciwko nadaniu klauzuli wykonalności (tak też Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Komentarz do art. 792 k.p.c. red. Z. Szczurek, Currenda 2005, System Informacji Prawnej LEX ; Anna Stangret Smoczyńska [w:] Kodeks postępowania cywilnego.

Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, Lex 2012; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. akt I ACa 219/13, Lex nr 1349958).

Z przytoczonego powyżej stanowiska wynika jednoznacznie, iż uczestnik postępowania o nadanie klauzuli wykonalności jest uprawniony do domagania się uwzględnienia ograniczenia zakresu jego odpowiedzialności w treści klauzuli na etapie postępowania zażaleniowego.

Ograniczenie wskazywane przez skarżącego wynikać ma w jego ocenie z treści art. 1031 § 2 k.c. w zw. z art. 1015 § 2 k.c. Zgodnie z drugim z powołanych przepisów brak oświadczenia spadkobiercy w terminie 6 miesięcy jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. W myśl natomiast art. 1031 § 2 k.c. w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nieistniejące długi.

Skarżący wywodzi, że w chwili otwarcia spadku był małoletni, co wobec brzmienia art. 1015 § 2 k.c. oznacza iż nabył spadek po zmarłej matce z dobrodziejstwem inwentarza. Nie ulega przy tym wątpliwości okoliczność, że w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 23 listopada 2012 r. (sygn. akt I 1 Ns 406/12) Sąd Rejonowy w Gorzowie W. nie zaznaczył, czy spadkobierca nabył spadek wprost czy z dobrodziejstwem inwentarza. Powyższy fakt nie przesądza jednak o niemożliwości poczynienia ustaleń w ww. zakresie w toku niniejszego postępowania.

Zauważyć bowiem trzeba, że wśród wymagań dotyczących postanowienia kończącego postępowanie ustawodawca nie zawarł wymagania, ażeby wskazywać czy spadek został przez spadkobierców przyjęty wprost czy z dobrodziejstwem inwentarza. Przy tym dokonywanie wzmianki nie zależy do tego, czy przyjęcie spadku nastąpiło w sposób rzeczywisty – przez złożenie oświadczenia, czy w wyniku fikcji prawnej (art. 1015 § 2 k.c.). Zagadnienie nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie ma żadnego znaczenia dla samego stwierdzenia nabycia spadku i określenia zakresu dziedziczenia przez poszczególnych spadkobierców, jak też nie stanowi w tym postępowaniu kwestii prejudycjalnej. Wzmianka nie przesadza definitywnie o kwestii odpowiedzialności spadkobiercy z tytułu długu spadkowego, a brak wzmianki nie szkodzi uprawnieniom wierzyciela (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., sygn. III CZP 64/10, opubl. w OSNC 2011/3/26; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2002 r., sygn. III CKN 543/01, Lex nr 55493).

Z powyższego wynika, że kwestia zakresu odpowiedzialności spadkobiercy dłużnika podlegać może badaniu w toku postępowań związanych z zakresem odpowiedzialności za długi spadkowe. Takie stanowisko znajduje odzwierciedlenie w brzmieniu art. 319 k.p.c., jak również z art. 792 k.p.c. Z tego wniosek, że także w postępowaniu klauzulowym Sąd jest uprawniony do ustalenia zakresu tej odpowiedzialności.

Z uwagi na powyższe konieczne okazało się ustalenie na podstawie materiału dowodowego, znajdującego się w aktach sprawy o sygn. I 1 Ns 406/12, czy spadkobierca złożył oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku lub w braku takiego oświadczenia, do zbadania podstaw do przyjęcia fikcji prawnej z art. 1015 § 2 k.c.

Z odpisu skróconego aktu zgonu J. G. (k. 5 akt o sygn. I 1 Ns 406/12) wynika, że spadkodawczyni zmarła w dniu 28 lutego 2007 r. W tym dniu doszło zatem do otwarcia spadku. Stosownie bowiem do treści art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku pochodzi z 14 marca 2012 r., a zatem został złożony po upływie 6 miesięcznego terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (art. 1015 § 1 k.c.). A. G. nie powoływał się również na złożenie takiego oświadczenia (k. 38 akt o sygn. I 1 Ns 406/12). Niemniej, z odpisu skróconego aktu urodzenia uczestnika (k. 49 akt o sygn. I 1 Ns 406/12) wynika, iż urodził się (...) W chwili otwarcia spadku nie miał zatem ukończonych 18 lat, nastąpiło to 25 listopada 2007 r. Spadkobierca nie miał pełnej zdolności do czynności prawnej (art. 11 k.c.), co wobec brzmienia art. 1015 § 2 k.c. skutkuje uznaniem, że przyjął spadek

z dobrodziejstwem inwentarza. W konsekwencji zaś ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c.).

Wobec powyższych wniosków ziściły się przesłanki do zastrzeżenia w treści klauzuli wykonalności prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną co do wartości odpowiedzialność. Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd odwoławczy doszedł do przekonania iż zaistniały podstawy do zmiany zaskarżonego postanowienia i nadania klauzuli wykonalności z uwzględnieniem opisywanego ograniczenia. Z tego względu, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania oparte zostało o treść art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. Na przyznaną A. G. kwotę 107 zł składa się: 30 zł tytułem opłaty od zażalenia (k. 30), 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (k. 24) oraz 60 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, ustalone na podstawie §10 pkt 13 w zw. z §12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. jedn. Dz. U. 2013 rok, poz. 490).